บทที่ ๗

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาถึงอิทธิพลของอายุแรกสมรสต่อภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีในเขตเมืองของประเทศไทยนี้ ศึกษาจากสตรีที่สมรสแล้วในเขตเมืองไม่ว่าสถานะภาพสมรสจะกำลังอยู่กินกับสามี หย่าร้าง หรือหม้ายก็ตาม ประมาณ ๒,๕๒๒ คน ได้แยกอายุแรกสมรสออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ดังนี้คือ ต่ำกว่า ๑๘ ปี, ๑๘-๑๙ ปี จัดว่าต่ำและค่อนข้างต่ำ ๒๐-๒๑ ปี, ๒๒-๒๔ ปี จัดว่าปานกลาง และค่อนข้างสูง ๒๕-๒๙ ปี และ ๓๐ ปี และสูงกว่าขึ้นไป จัดว่าสูงและสูงมาก ภาวะเจริญพันธุ์นั้นใช้ดัชนี ๒ อย่างคือ จำนวนบุตรเกิดรอดและจำนวนบุตรที่มีชีวิตของสตรีที่สมรสแล้วเป็นเครื่องวัดโดยการคำนวณจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยและจำนวนบุตรที่มีชีวิตโดยเฉลี่ย

การศึกษาเรื่องอิทธิพลของอายุแรกสมรสต่อภาวะเจริญพันธุ์ในเขตเมืองของประเทศไทย ได้นำเอาลักษณะที่เกี่ยวข้องกับทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากร รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ ที่คิดว่าอาจจะมีอิทธิพลเข้ามาพิจารณาในการศึกษาด้วย ลักษณะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพของสตรีและฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของหัวหน้าครัวเรือน ลักษณะทางสังคมได้แก่ การศึกษา และการทำงานนอกบ้านของสตรีหลังการสมรส ลักษณะทางประชากร ได้แก่ อายุปัจจุบันของภรรยา ปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการป้องกันการปฏิสนธิของสตรี

การศึกษาในครั้งนี้พบว่า อายุแรกสมรสมีความสัมพันธ์ในทางกลับกันกับภาวะเจริญพันธุ์คือ ผู้ที่สมรสเมื่ออายุต่ำกว่ามีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าผู้ที่สมรสเมื่ออายุสูงกว่า คือ โดยทั่ว ๆ ไปแล้วผู้ที่สมรสเมื่ออายุต่ำกว่า ๑๘ ปีมีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๔.๗ คน บุตรที่มีชีวิตโดยเฉลี่ย ๔.๒ คน ส่วนผู้ที่สมรสเมื่ออายุ ๓๐ ปีขึ้นไปมีบุตรเกิดรอดและบุตรที่มีชีวิตโดยเฉลี่ยเท่ากันคือ ๒.๐ คน และเมื่อนำเอาอายุปัจจุบันของสตรีเข้ามา

ศึกษาด้วยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอายุแรกสมรสและภาวะเจริญพันธุ์ยังคงเดิมคือ ในทุกกลุ่มอายุปัจจุบันผู้ที่สมรสเมื่ออายุน้อยกว่ามีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าผู้มีอายุแรกสมรสสูงกว่า นอกจากนั้นในการศึกษาครั้งนี้ยังพบอีกว่า ในเขตเมืองสตรีที่สมรสแล้วมีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๔.๐ คน และบุตรที่มีชีวิตโดยเฉลี่ย ๓.๖ คน มีอายุแรกสมรโดยเฉลี่ย ๒๑ ปี ภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีจะค่อย ๆ สูงขึ้นเมื่ออายุปัจจุยันเพิ่มสูงขึ้น คือผู้ที่มีอายุปัจจุบันระหว่าง ๑๕-๒๔ ปี มีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๑.๔ คน และผู้ที่อายุ ๔๕ ปีขึ้นไปมีถึง ๕.๔ คน (ตารางที่ ๑๒ และ ๑๓)

ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่นำมาศึกษาได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของหัวหน้าครัวเรือน และอาชีพของสตรีนั้นพบว่า เมื่อนำปัจจัยดังกล่าวเข้ามาศึกษาแล้วพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอายุแรกสมรสยังคงเดิมคือ ในทุกกลุ่มฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมและทุกกลุ่มอาชีพของสตรี ผู้ที่สมรสเมื่ออายุต่ำกว่ามีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าผู้ที่มีอายุแรกสมรสสูงกว่า เช่น (ตารางที่ ๑๕ และ ๑๖) ในกลุ่มสตรีที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมยากจน ผู้ที่สมรสเมื่ออายุต่ำกว่า ๑๘ ปีมีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๔.๗ คน บุตรที่มีชีวิต ๔.๒ คน ส่วนผู้ที่สมรสเมื่ออายุ ๓๐ ปีขึ้นไปมีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๒.๕ คน และบุตรที่มีชีวิต ๒.๔ คน สำหรับในกลุ่มสตรีที่ทำงานใช้วิชาชีพนั้น (ตารางที่ ๑๔ และ ๑๔) พบว่า ผู้ที่สมรสเมื่ออายุระหว่าง ๑๘-๑๙ ปีมีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๓.๘ คน บุตรที่มีชีวิตโดยเฉลี่ย ๓.๔ คน ส่วนผู้ที่สมรสเมื่ออายุ ๓๐ ปีขึ้นไปนั้น มีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๒.๕ คน และบุตรที่มีชีวิต ๒.๔ คน นอกจากนั้นยังศึกษาพบว่า ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่ามีอาชีพที่ใช้ความรู้และความชำนาญมากกว่ามีอายุแรกสมรสสูงกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมยากจนกว่า และมีอาชีพที่ใช้ความรู้ความชำนาญน้อยกว่า (ตารางที่ ๑๔ และ ๑๗) คือ ผู้ที่มีฐานะดีมีอายุแรกสมรส ๒๒.๘ปี ผู้ที่มีฐานะยากจนมีอายุแรกสมรส ๒๐.๓ ปี นอกจากนี้ยังพบว่า โดยทั่ว ๆ ไปแล้วผู้ที่

มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีกว่า และมีอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ความชำนาญมากกว่า มีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าผู้ที่มีฐานะยากจนกว่า และมีอาชีพที่ใช้ความรู้และความชำนาญน้อยกว่า เช่น ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีมีบุตรที่มีชีวิตโดยเฉลี่ย ๒.๙ คน แต่ผู้ที่มีฐานะยากจนมี ๔.๐ คน และยังพบอีกว่า ในกลุ่มสตรีที่สมรสเมื่ออายุเท่ากันนั้น ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีกว่ามีอาชีพที่ใช้ความรู้และความชำนาญกว่ามีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าผู้ที่มีฐานะยากจนกว่า และมีอาชีพที่ใช้ความรู้ความชำนาญน้อยกว่า เช่น ผู้ที่สมรสเมื่ออายุระหว่าง ๒๕-๒๙ ปีนั้นผู้ที่ทำงานใช้วิชาชีพมีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๒.๑ คนแต่ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมี ๓.๖ คน

ปัจจัยทางสังคมที่นำมาศึกษาได้แก่ ระดับการศึกษาของสตรีและการทำงานนอกบ้านของสตรีหลังการสมรสพบว่า เมื่อนำปัจจัยดังกล่าวเข้ามาศึกษาด้วยแล้วความสัมพันธ์ระหว่างอายุแรกสมรสและภาวะเจริญพันธุ์ยังคงเดิม คือ (ตารางที่ ๒๑ และ ๒๒) ในกลุ่มสตรีที่ไม่มีการศึกษานั้น ผู้ที่สมรสเมื่ออายุต่ำกว่า ๑๘ ปีมีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๖.๒ คน และบุตรที่มีชีวิต ๕.๔ คน ส่วนผู้ที่สมรสเมื่ออายุ ๓๐ ปีขึ้นไปนั้น มีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๒.๘ คน และบุตรที่มีชีวิต ๒.๖ คน สำหรับในกลุ่มสตรีที่ไม่ทำงานนอกบ้านหลังการสมรสนั้น (ตารางที่ ๒๔ และ ๒๕) ผู้ที่สมรสเมื่ออายุต่ำกว่า ๑๘ ปีมีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๔.๘ คน บุตรที่มีชีวิต ๔.๓ คน และผู้ที่สมรสเมื่ออายุ ๓๐ ปีขึ้นไปมีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๒.๓ คน และบุตรที่มีชีวิต ๒.๑ คน การศึกษาในครั้งนี้ยังพบด้วยว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าและผู้ที่ทำงานนอกบ้านหลังการสมรสมีอายุแรกสมรสสูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า และผู้ที่มิได้ทำงานนอกบ้านหลังการสมรส (ตารางที่ ๒๐ และ ๒๓) คือ ไม่มีการศึกษาเลย มีอายุแรกสมรส ๒๐.๕ ปี แต่ผู้ที่ได้รับการศึกษา มศ.๔ ขึ้นไป มีอายุแรกสมรส ๒๔.๙ ปี นอกจากนี้ยังศึกษาพบว่า โดยทั่ว ๆ ไปแล้วผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงกว่า และทำงานนอกบ้านหลังการสมรสมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าผู้ที่

ได้รับการศึกษาน้อยกว่า และมิได้ทำงานนอกบ้านคือ ผู้ที่ทำงานนอกบ้านหลังการสมรสมีบุตรที่มีชีวิตโดยเฉลี่ย ๒.๔ คน แต่ผู้ที่มิได้ทำงานมี ๓.๔ คน และยังศึกษาพบอีกว่า ในกลุ่มสตรีที่สมรสเมื่ออายุเท่ากันนั้น ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงกว่าและผู้ที่ทำงานนอกบ้านหลังการสมรสมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าผู้ที่ได้รับการศึกษาต่ำกว่า และผู้ที่มิได้ทำงานนอกบ้านหลังการสมรส เช่น ผู้ที่สมรสเมื่ออายุต่ำกว่า ๑๘ ปีนั้น ผู้ที่ทำงานนอกบ้านหลังการสมรสมีบุตรเกิดรอด ๔.๖ คน และผู้ที่มิได้ทำงานมีบุตรเกิดรอด ๔.๘ คน

สำหรับการศึกษาถึงความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการป้องกันการปฏิสนธินั้น เมื่อนำปัจจัยดังกล่าวเข้ามาศึกษาแล้วพบว่า อายุแรกสมรสและภาวะเจริญพันธุ์ยังคงเดิมคือ ในกลุ่มสตรีที่มีความรู้ หรือไม่มีความรู้ มีทัศนคติเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย และกลุ่มที่ใช้หรือมิได้ใช้วิธีการป้องกันการปฏิสนธิเลยนั้น ผู้ที่สมรสเมื่ออายุน้อยกว่ามีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าผู้ที่สมรสเมื่ออายุสูงกว่า (ตารางที่ ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๐ และ ๓๑) เช่น ผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยกับการป้องกันการปฏิสนธินั้น ผู้ที่สมรสเมื่ออายุต่ำกว่า ๑๘ ปีมีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๔.๔ คน และบุตรที่มีชีวิต ๔.๐ คน ส่วนผู้ที่สมรสเมื่ออายุ ๓๐ ปีขึ้นไปนั้นมีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๒.๑ คน และบุตรที่มีชีวิตโดยเฉลี่ย ๒.๐ คน นอกจากนี้ยังศึกษาพบว่า โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว ผู้ที่มีความรู้ และใช้วิธีการป้องกันการปฏิสนธิมีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าผู้ที่ไม่มีความรู้ และมิได้ใช้วิธีการป้องกันการปฏิสนธิเลย ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่าสตรีเหล่านี้มีภาวะเจริญพันธุ์สูงอยู่แล้ว จึงได้ขวนขวายหาความรู้และใช้วิธีการป้องกันมิให้คนมีบุตรมากไปกว่านั้น และพบว่า ผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าผู้ที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยคือ ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการปฏิสนธิมีบุตรเกิดรอด ๓.๘ คน บุตรที่มีชีวิต ๓.๕ คน ส่วนผู้ที่ไม่มีความรู้มีบุตรเกิดรอด ๓.๖ คน และบุตรที่มีชีวิต ๓.๓ คน และยังพบอีกว่า ในกลุ่มสตรีที่สมรสเมื่ออายุเท่ากันนั้น ผู้ที่มีความรู้และใช้วิธีการป้องกันการปฏิสนธิส่วนใหญ่มีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าผู้ที่ไม่มีความรู้และมิได้ใช้วิธีการป้องกันการปฏิสนธิ ส่วนผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยกับการป้องกันการ

ปฏิสนธิ มีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าผู้ที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วย เช่น ในกลุ่มสตรีที่สมรสเมื่ออายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยมีบุตรเกิดรอด ๔.๔ คน ส่วนผู้ที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยมีบุตรเกิดรอด ๕.๑ คน

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ยังไม่เป็นการเพียงพอที่จะใช้อธิบายได้อย่างละเอียดกว้างขวาง เนื่องจากยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกมากซึ่งยังมิได้นำเข้ามาศึกษาด้วย แต่การศึกษานี้อาจจะใช้เป็นหลักอ้างอิงได้ทั่วไป และยังอาจจะใช้เป็นพื้นฐานสำหรับผู้ที่สนใจในเรื่องเดียวกันนี้ หรือหัวข้อเรื่องที่เกี่ยวข้องจะศึกษาค้นคว้าต่อไปในอนาคต และหากเป็นไปได้ควรจะได้มีการศึกษาให้ละเอียดลึกซึ้งถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย ซึ่งจะทำให้เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนทางด้านประชากร รวมทั้งการวางแผนครอบครัว ซึ่งถือเป็นนโยบายหนึ่งของประเทศไทย